

BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNE YÖNELİK VERGİSEL TEŞVİKLER

Ekrem SAATÇİ^(*)

I - GİRİŞ

Kamu sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcısı olarak, bireylerin emekliliğe yönelik tasarruflarının yatırıma yönlendirilmesi ile emeklilik döneminde ek bir gelir sağlanarak refah düzeylerinin yükseltilmesi, ekonomiye uzun vadeli kaynak yaratarak istihdamın artırılması, sermaye piyasalarına derinlik kazandırılması ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunulmasını teminen, gönüllü katılıma dayalı ve belirlenmiş katkı esasına göre oluşturulan bireysel emeklilik sisteminin düzenlenmesi ve denetlenmesi amacıyla 2001 yılında 4632 sayılı "Bireysel Emeklilik Tasarruf Ve Yatırım Sistemi Kanunu"¹ yürürlüğe konulmuştur.

Daha sonra sistemin gelişmesi ve kendisinden beklenen katkıları sağlaması amacıyla 4697 sayılı "Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"² ile sisteme yönelik vergisel teşvikler düzenlenmiştir. Takip eden dönemde yine vergi kanunlarında değişiklik yapan kanunlarla, vergisel teşviklere yenileri eklenmiştir. Yazımızda, getirilen bu vergisel teşviklerin gelir, kurumlar ve diğer vergi kanunları karşısındaki durumu ve teşviklerin uygulanmasında özellik arz eden hususlar açıklanmaya çalışılacaktır.

II- VERGİSEL TEŞVİKLER:

Bireysel emeklilik sistemi, kısa adıyla BES, temelde üç aşamadan oluşmaktadır. İlk aşama, katılımcıların sisteme katkı payı ödedikleri aşama; ikinci aşama, katkı paylarının profesyonel portföy yönetim şirketleri tarafından yönetilen ve emeklilik şirketleri tarafından kurulan emeklilik yatırım fonlarında değerlendirildiği aşama ve nihayet üçüncü aşama ise birikimlerin katılımcılara geri ödendiği aşamadır.

Sisteme yönelik bu üç aşamada da vergisel teşvikler söz konusu olup, katılımcıların sisteme prim ödemesi yaptığı birinci aşama, vergi indirimleri ile teşvik edilmekte; katılımcıların ödedikleri primlerin yatırıma yönlendirilip değerlendirildiği ikinci aşamada ise, emeklilik yatırım fonlarının kazançlarına vergi istisnası tanınmakta; katılımcılara sistemden geri ödeme yapılan üçüncü aşamada ise vergilendirme yapılmakta; fakat bu vergilendirmede de kısmi istisnalara ve indirimlere yer verilmektedir. Yazımızın takip eden bölümlerinde bu üç aşamaya yönelik vergisel teşvikler ayrı ayrı değerlendirilecektir.

II.1- Birikim Sürecinde Sağlanan Vergisel Teşvikler:

II.1.1- Ücretlilerde Vergisel Teşvikler:

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun³ (GVK.) 63'üncü maddesinin 3 numaralı bendinde 4697

^(*) Vergi Denetmeni

¹ 07/04/2001 tarih ve 4366 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

² 07/10/2001 tarih ve 24458 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

³ 06/01/1961 tarih ve 10700 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ile, ücretlinin şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait hayat, ölüm, kaza, hastalık, sakatlık, işsizlik, analık, doğum ve tahsil gibi şahıs sigorta poliçeleri için hizmet erbabı tarafından ödenen şahıs sigorta primleri ile bireysel emeklilik şirketlerine ödenen katkı paylarının ücret matrahından indirilmesi imkanı getirilmiştir.

4697 sayılı Kanunla GVK'nın 63/3. maddesinde yapılan değişiklik sonrasında Maliye Bakanlığınca konu hakkında çıkarılan 3 Nolu Gelir Vergisi Sirkülerinde⁴ gerekli açıklamalar yapılmıştır. Daha sonra çıkarılan 256 Seri Nolu Gelir vergisi Genel Tebliğinde⁵ ise ödenen katkı paylarının vergi matrahından indirimi ile ödeme belgelerinin mahiyeti hakkında kapsamlı açıklamalar yapılmıştır. Kanun metninin, Genel Tebliğin ve Gelir Vergisi Sirkülerinin birlikte değerlendirilmesi durumunda; BES'e ödenen katkı payları ile şahıs sigorta primlerinin vergi matrahının tespitinde indirim konusu yapılabilmesi için, bireysel emeklilik şirketlerinin 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanununun 8'inci maddesinde yer alan hüküm uyarınca emeklilik branşında ruhsat almış şirketlerden⁶ olması, şahıs sigorta şirketlerinin ise Türkiye'de yerleşik ve merkezinin Türkiye'de olması gerektiği açıktır.

Diğer taraftan, vergiye tabi ücret matrahının tespitinde BES'e ödenen katkı payının elde edilen ücretin % 10'una kadar olan kısmı indirim konusu yapılabilecektir. Bireysel emeklilik dışında kalan şahıs sigortaları için ödenen primlerin ise elde edilen ücretin % 5'ine kadar olan kısmı ücret matrahının tespitinde indirilebilecektir.

Bireysel emeklilik sistemi ile diğer şahıs sigortaları için ödenen primlerin birlikte olması halinde matrahtan indirim konusu yapılabilecek tutar, beyan edilen gelirin % 10'u ile sınırlı olacaktır. Bu durumda şahıs sigorta primleri için % 5 oranındaki sınır ayrıca aranacaktır.

Ayrıca, katkı payı ve primlerin vergi matrahının tespitinde indirim konusu yapılabilmesi için, *gelirin elde edildiği dönem ile ilişkili olması ve bu dönem sonuna kadar ödenmiş olması* gerekmektedir.

Ayrıca, ücretin safi tutarının tespitinde indirim konusu yapılacak prim ve katkı payları toplamının, asgari ücretin yıllık brüt tutarını aşmaması gerekmektedir. Yıl içinde asgari ücret tutarında meydana gelebilecek değişiklikler, indirim yapılacak tutarların hesabında dikkate alınacaktır.

Sonuç olarak, ücretliler, yukarıda belirtilen şartlar dahilinde BES'e ödedikleri katkı paylarını, gelir vergisi matrahlarının tespitinde indirim konusu yapabileceklerdir.

II.1.2- Yıllık Beyanname Veren Mükelleflerde İndirimin Uygulanması

5228 sayılı Kanun'un⁷ 28 inci maddesi ile 193 sayılı GVK'nın 89' uncu maddesinde yapılan değişiklik ile bireysel emeklilik sistemi ve şahıs sigortalı için ödenen katkı paylarının beyan edilen gelirden indirilmesine olanak sağlanmıştır.

Gelirlerini yıllık beyanname ile beyan etmek zorunda olan mükellefler, yapılan bu düzenleme ile, şahıslarına, eşlerine ve küçük çocuklarına ait şahıs sigorta primleri ile BES'e ödedikleri katkı paylarını yıllık beyanname ile beyan ettikleri gelirleri üzerinden indirim konusu yapabileceklerdir.

Ancak beyanname üzerinden yapılacak bu indirim mutlak bir indirim olmayıp, indirim konusu yapılabilecek tutar, beyan edilen gelirin % 10'u (bireysel emeklilik sistemi dışındaki şahıs sigorta primleri için, beyan edilen gelirin % 5'i) ile sınırlıdır. Her iki sisteme de katılmış ise ayrı ayrı hesaplanmak kaydı ile toplam indirilecek tutar, beyan edilen gelirin % 10'unu geçemeyecektir. Ayrıca indirim konusu yapılacak ödenen prim ve katkı payı toplamı, yıllık

⁴ MB'nın 13.08.2003 tarih ve 2003/3 sayılı (Bireysel Emeklilik Sistemi-1) Gelir Vergisi Sirküleri.

⁵ 09/08/2005 tarih ve 25901 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

⁶ Bahse konu ruhsata sahip şirketler şunlardır; Ak Emeklilik A.Ş., Anadolu Hayat Emeklilik A.Ş., Ankara Emeklilik A.Ş., Yapı Kredi Emeklilik A.Ş., Vakıf Emeklilik A.Ş., Koç Allianz Hayat ve Emeklilik A.Ş., Garanti Emeklilik ve Hayat A.Ş., Aviva Hayat ve Emeklilik A.Ş., Fortis Emeklilik ve Hayat A.Ş., Başak Emeklilik A.Ş., Oyak Emeklilik A.Ş.. (Bilgiler Hazine Müsteşarlığı'nın www.bireyselemlilik.gov.tr internet sitesinden alınmıştır.

⁷ 31/07/2004 tarih ve 25539 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

asgari ücretin brüt tutarını aşamayacaktır. İndirim konusu yapılacak prim ve katkı payı hesap edilirken oransal ve miktarsal sınırlar birlikte dikkate alınacaktır.

Ödenen katkı payı ve primler mükellefin şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait olmalıdır. Küçük çocuk tabirinden, 18 yaşını doldurmamış ve mükellef tarafından bakmakla yükümlü olunan (nafaka suretiyle bakılanlar dahil) kişilerin anlaşılması gerekmektedir. Eşlerin ve çocukların ayrı beyanname vermeleri hâlinde, bunlara ait prim ve katkı paylarının kendi gelirlerinden indirilmesi gerekmektedir.

Yine söz konusu indirimin uygulanabilmesi için, sigortanın veya emeklilik sözleşmesinin Türkiye’de kâin ve merkezi Türkiye’de bulunan bir sigorta veya emeklilik şirketi nezdinde akdedilmiş olması gerekmektedir.

Diğer taraftan, prim ve katkı payı tutarlarının gelirin elde edildiği yıla ilişkin olarak o yılda ödenmiş olması ve belgelendirilmesi şarttır. Belgelendirmeye ilişkin açıklamalar 256 nolu Gelir Vergisi Genel Tebliği’nde açıklanmıştır. Her ne kadar beyannameye eklenecek belgeler arasında prim ve katkı paylarına ilişkin ödeme belgeleri yer almasa da vergi dairesi beyanın doğruluğunu her zaman kontrol edebileceği için bu ödemelerin tevsikini de isteyebilecektir.

Aynı zamanda ücret geliri de elde eden mükellefler, ücretlerinin safi tutarının hesaplanması sırasında ödedikleri prim ve katkı paylarını *indirmemiş* olmaları gerekmektedir. Oransal ve tutarsal sınır aşılıp aşılmamak kaydı ile ödenen prim ve katkı payının tamamı ücretlerden indirilememiş ise kalan tutar yıllık beyanname ile beyan edilen gelir vergisi matrahından indirilebilecektir.

II.1.3- İşverenlerce Çalışanları Adına Prim ve Katkı Payı Ödenmesi Halinde İzlenecek Usul

4697 sayılı Kanunla GVK’nın ticari kazancın tespitinde indirilecek giderleri düzenleyen 40’ıncı maddesinin birinci fıkrasına eklenen (9) numaralı bent ile işverenler tarafından ücretliler adına BES’e ödenen katkı paylarının ticari kazancın tespitinde indirim konusu edilmesine olanak sağlanmıştır.

Bahse konu bendin parantez içi hükmünde ise; gerek işverenler, gerekse ücretliler tarafından BES’e ödenen ve vergi matrahının tespitinde dikkate alınan katkı paylarının toplamı bu Kanunun 63’ üncü maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendinde belirlenen oran ve haddi aşamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Yani, işverenler tarafından kendi çalıştırdıkları personelleri adına ödedikleri bireysel emeklilik katkı payının ticari kazancın tespitinde gider olarak indirim konusu yapılmasında, GVK’nın 63/1-3. maddesinde tespit edilen oran ve miktar sınırlaması dikkate alınacak olup, indirim konusu yapılabilecek tutar, ücretlinin elde ettiği brüt ücretin % 10’unu ve yıllık bazda asgari ücretin yıllık brüt tutarını aşamayacaktır.

Hem işveren hem de ücretli tarafından katkı payı ödenmesi ve toplam tutarın yukarıda belirtilen sınırı (ücretin % 10’unu ve asgari ücret tutarı) aşması halinde, indirimin öncelikli olarak ücret matrahının tespitinde mi yoksa ticari kazancın tespitinde mi yapılacağı konusu taraflarca serbestçe belirlenebilecektir. Gider olarak dikkate alınacak tutarın tespitinde “yıllık asgari ücret” ve “aylık ücret” ifadelerinden *brüt ücretin* anlaşılması gerektiği açıktır.

İşverenlerin ücretliler adına BES’e ödemiş olduğu katkı paylarının, ticari kazancın tespitinde indirim konusu yapılabilmesi için bireysel emeklilik şirketinin 4632 sayılı Kanunun 8’inci maddesinde yer alan hüküm uyarınca emeklilik branşında ruhsat almış şirketlerden olması ve emeklilik sözleşmesinin bu nitelikteki şirketlerle yapılması gerekmektedir.

Ücretliler adına işverenler tarafından BES’e ödenen katkı payları gider yazılabilecektir. Ücretlinin eşi ve küçük çocukları için işveren tarafından ödenecek bireysel emeklilik katkı payı tutarları ile şahıs sigorta prim tutarlarının indirim konusu yapılması ise mümkün değildir.

İşverenler tarafından oran ve miktar sınırını aşan katkı payı ödemeleri ile hizmet erbabı adına şahıs sigorta şirketlerine ödenen primlerin GVK’nın 40/9. madde hükmüne göre gider yazılmaması ve bu tür ödemelerin GVK’nın 61 ve 94’ üncü maddelerine

göre ücret olarak vergilendirilip, 40/1. madde hükmüne göre gider yazılması gerekmektedir.

II.2- Yatırım Sürecinde Sağlanan Vergisel

Teşvikler:

II.2.1- Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarında

Yapılan Düzenlemeler:

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu⁸'nın 5 inci maddesinde verginin istisnaları sayılmış, anılan maddenin (1)-d bendi hükmünde ise, emeklilik yatırım fonlarının⁹ kazançlarına yer verilmiştir. Buna göre, emeklilik şirketleri tarafından kurulan emeklilik yatırım fonlarının portföy işletmeciliğinden¹⁰ doğan kazançları kurumlar vergisinden istisna tutulmuştur.

5281 sayılı Kanun ile GVK' ya eklenen Geçici 67' nci madde ile 01/01/2006 tarihinden itibaren elde edilecek gelirlere uygulanmak üzere, genel olarak menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edilen gelirlerden % 15 oranında vergi tevkifatı yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Bireysel emeklilik sistemine yönelik olarak getirilen vergi avantajı ise yine geçici 67 nci maddenin (5) numaralı fıkrasında yer almaktadır. Söz konusu fıkra hükmü şu şekildedir:

Geçici Madde 67/5- "Gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olması, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmaması, vergiden muaf olup olmaması ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmaması (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkra hükümleri uyarınca yapılacak tevkifatı etkilemez. Şu kadar ki, Sermaye Piyasası Kanununa

göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının elde ettikleri kazançlar üzerinden (1) ve (4) numaralı fıkralar uyarınca tevkifat yapılmaz."

Bent hükmüne göre borsa yatırım fonları ile beraber emeklilik yatırım fonlarının, geçici 67 nci maddenin (1) ve (4) numaralı fıkralarında tevkifata tabi tutulacağı öngörülen gelirleri elde etmesi halinde bu gelirler üzerinden tevkifat yapılmayacaktır.

Geçici 67 nci maddenin (1) ve (4) numaralı fıkraları dikkate alındığında, aşağıda sayılan gelirler tam veya dar mükellefler tarafından elde edildiğinde % 15 oranında tevkifata tabi tutulacakken, borsa yatırım fonları ile emeklilik yatırım fonları tarafından elde edildiğinde tevkifata tabi tutulmayacaktır.

(1) Numaralı Fıkra Uyarınca,

- Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının alım-satımı sonucunda oluşan getiriler,

- Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının itfası dolayısıyla oluşan getiriler,

- Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının dönemsel getirileri (her-hangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan),

- Menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan getiriler.

(4) Numaralı Fıkra Uyarınca,

- Bankalar arası mevduat ile aracı kurumların borsa para piyasasında değerlendirdikleri kendilerine ait paralarına yürütülen faizler hariç olmak üzere 193 sayılı GVK'nın 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratları,

⁸ 21/06/2006 tarih ve 26205 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁹ Emeklilik yatırım fonu; katılımcılar tarafından ödenen katkı paylarının, riskin dağıtılması ve inancılı mülkiyet esaslarına göre işletilmesi amacıyla oluşturulan mal varlığıdır. Fonun tüzel kişiliği yoktur ve fonun mal varlığı, Bireysel Emeklilik Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu, emeklilik sözleşmesi, fon iç tüzüğü ve ilgili diğer mevzuatta belirtilen amaçlar dışında, hiç bir amaçla kullanılamaz. Fon mal varlığı rehnedilemez, teminat gösterilemez, üçüncü şahıslar tarafından haczedilemez ve iflas masasına dahil edilemez.

¹⁰ Fon portföyü aşağıda yer alan para ve sermaye piyasası araçları ile işlemlerinden oluşur:

a) Nakit, vadeli ve vadesiz mevduat b) Borçlanma araçları (ters repo dahil) ile hisse senetleri

c) Kıymetli madenlere ve gayrimenkule dayalı varlıklar

d) Repo işlemleri

e) Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri

f) Borsa para piyasası işlemleri

g) Yatırım fonu katılma belgeleri

h) Sermaye Piyasası Kurulu tarafından uygun görülen ve kamuya ilan edilen diğer para ve sermaye piyasası araçları.

GVK'nın menkul sermaye iratlarını düzenleyen 75 inci maddesinin bahse konu bentlerinde ise; mevduat faizleri (GVK.75/7), özel finans kurumlarınca kâr ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kâr payları ile faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kâr payları ve kâr-zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kâr payları (75/12), repo gelirleri (75/14) yer almaktadır.

Buna göre 01/01/2006 tarihinden itibaren hisse senedi alım satım kazançları bono ve tahvillerden elde edilen gelirler, mevduat faizi, repo kazançları, ÖFK gelirleri gibi menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edilen gelirler % 15 oranında vergi tevkifatına tabi tutulacakken, bu gelirlerin emeklilik yatırım fonları aracılığıyla elde edilmesi durumunda herhangi bir tevkifat yapılmayacaktır.

II.2.2- Diğer Vergi Kanunlarında Yer Alan

Düzenlemeler:

Emeklilik yatırım fonlarının kuruluşu da dahil olmak üzere her tür işlemleri 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu¹¹'nin ek 2 sayılı tablosunda 5228 sayılı Kanunla yapılan değişiklik ile vergi dışı bırakılmıştır.

Yine bu şirketlerin kuruluş, sermaye artırımını sırasında çıkarttıkları senetlerin itibari değerlerinin üzerinde elden çıkartılmalarından dolayı elde ettikleri paralar ile emeklilik yatırım fonlarının sermaye piyasalarında yaptıkları işlemler nedeniyle elde ettikleri gelirler 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu¹²'nin 29 uncu maddesine 4697 sayılı Kanunla eklenen (t) ve (u) bentleri gereğince Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi'nden istisna edilmiştir.

II.3- Geri Dönüşüm Sürecinde Sağlanan Vergisel

Teşvikler:

4697 sayılı Kanunla, GVK'nın 75 inci maddesinin ikinci fıkrasına eklenen 15 numaralı bent ile, kanunla kurulan emekli sandıkları dışındaki emekli ve yardım sandıklarından elde edilen gelirler menkul sermaye iradı olarak değerlendirilmiş, elde edilen bu gelirlerin farklı şekillerde vergilendirilmesine

imkân sağlamak amacıyla, emekli olunup olunmadığına, emekli olunmamışsa 10 yıldan fazla prim ödenip ödenmediğine göre ayrı düzenlemeler yapılmış ve bu şekilde sigorta ve sandık sisteminde daha uzun süreyle kalmak teşvik edilmiştir.

Bu bağlamda GVK' ya 4697 sayılı Kanunla bu kanunun değişik 21 inci maddesinden sonra gelmek üzere mükerrer 21 inci madde eklenmiştir. Daha sonra "4842 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"¹³ ile mükerrer 21 inci madde kaldırılarak, GVK'nın 22' nci maddesinde paralel düzenlemelere yer verilmiştir. GVK'nın 22 nci maddesi hükmü birinci bent hükmü aşağıdaki gibidir.

Madde 22/1- "Bireysel emeklilik sisteminden emeklilik hakkı kazananlar ile bu sistemden vefat, malûliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemelerin % 25'i, Türkiye'de kâin ve merkezi Türkiye'de bulunan diğer sigorta şirketlerinden on yıl süreyle prim ödeyenler ile vefat, malûliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemelerin % 10'u ve tek primli yıllık gelir sigortalarından yapılan ödemelerin tamamı gelir vergisinden müstesnadır.

İstisna edilen tutar üzerinden 94 üncü maddenin birinci fıkrasının (15) numaralı bendine göre tevkifat yapılmaz."

Görüldüğü üzere, bireysel emeklilik sisteminden katılımcılara yapılan ödemelerin bir kısmı yapılan ödemenin nevine göre istisna kapsamına alınmıştır.

Ancak, aynı kanunun, beyanname verilmeyen hallerin sayıldığı 86 ncı maddesinde yapılan bir değişiklik ile de bu iratların tutarı ne olursa olsun yıllık beyanname ile beyan edilmemesi hükme bağlanmıştır. Bu nedenle, bireysel emeklilik sisteminden,

- On yıl süreyle katkı payı ödemediği ayrılanlara yapılan ödemeler(GVK75/15-a)

- On yıl süreyle katkı payı ödemiş olmakla birlikte, emeklilik hakkı kazanmadan ayrılanlara yapılan ödemeler, (GVK 75/15-b)

¹¹ 11/07/1964 tarih ve 11751 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹² 23/07/1956 tarih ve 9362 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹³ 24/04/2003 tarih ve 25088 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

- Bireysel emeklilik sisteminden emeklilik hakkı kazananlar ile sistemden vefat, maluliyet veya tasfiye gibi nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemeler, (GVK 75/15-c) tutarı ne olursa olsun, yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmeyecektir.

Bununla birlikte 4697 sayılı Kanunla, GVK'nın 94 üncü maddesinin birinci fıkrasına eklenen 15 numaralı bent ile yine aynı kanunun 75 nci maddesinin ikinci fıkrasının 15 numaralı bendinde menkul sermaye iradı olarak belirlenen ödemeler tevkifat kapsamına alınmıştır. Tevkifat oranları daha sonra 24/12/2002 tarih ve 2002/5000 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı¹⁴ ile aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir.

GVK'nın 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının (15) numaralı bendinin;

- (a) alt bendinde yer alan menkul sermaye iratlarından % 15,
- (b) alt bendinde yer alan menkul sermaye iratlarından % 10,
- (c) alt bendinde yer alan menkul sermaye iratlarından % 5.

Buna göre, bireysel emeklilik sisteminden GVK'nın 75 nci maddesinin ikinci fıkrası 15 numaralı bendinde belirtilen ödemelerden yine aynı kanunun 94 üncü maddesi birinci fıkrasının 15 num-

ralı bent hükmüne göre tevkifat yapılacaktır. Ancak, tevkifat uygulamasında GVK'nın 22. maddesinde belirlenen istisna tutarlar üzerinden tevkifat yapılmayacaktır.

Diğer taraftan, sistemden her ne şekilde olursa olsun ayrılma nedeni ile katılımcılar tarafından elde edilen gelirler nedeni ile beyanname verilmeyeceği gibi başka gelirler nedeni ile beyanname verilse dahi bu gelirler beyannameye dahil edilmeyecektir.

III- SONUÇ

Kamunun sosyal güvenlik sisteminde meydana gelen tıkanmalar nedeni ile bir alternatif emeklilik sistemi olarak düşünülen BES'e yönelik vergisel teşvikler sistemin gelişmesine büyük katkılar sağlamıştır. Bu çalışmamızda bireysel emeklilik sisteminin geliştirilmesine yönelik vergisel teşvikler açıklanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda vergisel teşvikler, katılımcıların sisteme katkı payı ödedikleri aşama, katkı paylarının profesyonel portföy yönetim şirketleri tarafından yönetildiği ve emeklilik şirketleri tarafından kurulan emeklilik yatırım fonlarında değerlendirildiği aşama ve son olarak birikimlerin katılımcılara geri ödendiği aşama olmak üzere, her üç aşamaya yönelik vergisel teşvikler ele alınmıştır.

¹⁴ 30/12/2002 tarih ve 247979 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.